

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 703/2024-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 3/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 4/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou [REDACTED], [REDACTED], proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 11C/16/2012-545 z 15. decembra 2017, rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 11Co/225/2018-672 zo 7. mája 2019 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/224/2021 z 13. decembra 2022 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 29. marca 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť účastníkov konania zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutia zrušil, vec vrátil na ďalšie konanie a priznal im náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Okresný súd Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v poradí štvrtým napadnutým rozsudkom zamietol v celom rozsahu žalobu sťažovateľov o neplatnosť závetu spísaného 30. septembra 1987 poručiteľom [REDAKOVANÉ], zomr. [REDAKOVANÉ]. Závet bol pojatý do notárskej zápisnice.

3. Jadro sporu sa skutkovo sústredilo na vyhodnotenie zdravotnej kondície poručiteľa pri spísaní závetu (v tom čase mal 84 rokov). Okresný súd vychádzal zo znaleckého posudku vypracovaného v januári 2013, v ktorom znalec z odvetvia očnému lekárstvu na základe zdravotnej dokumentácie poručiteľa z 80-tych rokov minulého storočia vyslovil predpoklad, že v čase spísania závetu poručiteľ text závetu napísaného písacím strojom s danou veľkosťou veľkých a malých písmen nemohol vidieť (zrelý sivý starecký zákal oboch očí), nemohol tak ani nájsť miesto, kde sa má podpísať, a preto mu musela pomáhať druhá osoba; išlo v tom čase o úplne slepého človeka. Problémy poručiteľa so zrakom naznačovali aj výpovede svedkov. Žalovaná strana však do konania neskôr (2015 a 2017) predložila odborné vyjadrenia dvoch oftalmológov, z ktorých vyplynulo, že z rovnakej dostupnej zdravotnej dokumentácie nemožno okrem iného aj vzhľadom na jej vnútornú rozpornosť dospieť k jednoznačnému záveru, či poručiteľ v čase podpísania závetu bol nevidiaci.

4. Vzhľadom na popísanú neistotu v konaní a skutočnosť, že pôvodný znalec medzičasom zomrel, usiloval okresný súd o vypracovanie kontrolného znaleckého posudku. Napriek viacnásobným pokusom sa však nepodarilo zabezpečiť a pribrať do konania žiadneho znalca ani znaleckú organizáciu. Pokus o zabezpečenie súkromného znaleckého posudku podľa § 126 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), a to prostredníctvom strán sporu, ostal bezvýsledný. Preto okresný súd vyhodnotil, že nie je možné urobiť jednoznačný záver o tom, či bol poručiteľ v čase spísania závetu vidiaci, a to aj vzhľadom na nekompletne zachovanú zdravotnú dokumentáciu, v ktorej chýba dôkaz o videní, resp. nevidení poručiteľa v čase spísania závetu a pred operáciou šedého zákalu pravého oka v roku 1988. Zdravotná dokumentácia a v nej sa nachádzajúce správy lekárov neobsahujú žiaden záznam o vízuse, teda o videní poručiteľa. Ani v jednom objektívnom náleze praktického lekára sa nepíše, že poručiteľ je zle vidiaci, resp. prakticky slepý. Preto sťažovatelia neunesli dôkazné bremeno na preukázanie skutočnosti, že poručiteľ v čase spísania závetu bol nevidiaci.

5. Na odvolanie sťažovateľov, ktoré bolo založené na kritike ignorovania niektorých dôkazov a na nesplnení povinnosti uviesť (ne)sporné skutkové tvrdenia a predbežné právne posúdenie, Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom prvoinštančný rozsudok potvrdil. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu a doplnil, že z dostupných dôkazov jednoznačne nevyplýva ani psychická choroba, ktorá by poručiteľa v čase spísania závetu robila nespôsobilým na tento právny úkon. Poručiteľ s manželkou nakladal s majetkom formou závetu už aj skôr (1982), pred spísaním sporného závetu, preto mu mechanizmus zriaďovania závetu bol známy. Dva znalecké posudky z odboru grafológie potvrdili, že závet je podpísaný vlastnoručne poručiteľom, a hoci krstné meno na závete bolo podpísané tak, že ruka poručiteľa bola vedená, teda za pomoci tretej osoby, už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí krajský súd skonštatoval, že nejde o skutočnosť spôsobujúcu neplatnosť závetu, pretože z ničoho nevyplýva, že by bol poručiteľ k podpisu prinútený a že by pri spisovaní závetu neprejavil

vlastnú slobodnú vôľu. Notárska zápisnica so závetom bola poručiteľovi prečítaná a pretlmočená do maďarského jazyka, preto ani námietka, že poručiteľ neovládal slovenský jazyk, nie je dôvodná.

6. Sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, v ktorom namietali ignorovanie väčšiny dôkazov bez akéhokoľvek odôvodnenia. Keďže pri spisovaní závetu poručiteľ nebol schopný čítať, bolo podľa v tom čase účinných notárskych predpisov nutné pribrať dvoch svedkov, ktorí mali byť pri úkone prítomní a mali osvedčiť zhodu prejavu vôle závetcu a čítanej notárskej zápisnice. Na záver, že poručiteľ nebol schopný čítať, nebolo nutné preukazovať 100%-nú slepotu, ako sa to v základnom konaní prezentovalo. V notárskej zápisnici nie je uvedené, kto preklad do maďarského jazyka vykonal. Odborné vyjadrenia oftalmologičiek boli vypracované na základe neurčitého rozsahu a pôvodu dokumentov. Svoje závery opreli len o vybrané časti vecných údajov a vec nehodnotili komplexne. Ich odborné vyjadrenia majú len povahu súkromných listín, čo determinuje aj ich dôkaznú silu. S uvedenými skutočnosťami sa nižšie súdy nevysporiadali, dôkazy hodnotili len ich opisom, nevysvetlili hodnotenie dôkazov a ani to, ako vec právne posúdili. Sťažovatelia nevedia, ako súdy hodnotili dôkazy v ich vzájomnej súvislosti. Odvolávanie sa krajského súdu na rozhodnutia vydané v tomto konaní, ale zrušené, s poukázaním na to, že v nich sa už súdy jednotlivými námietkami zaoberali, neznamená, že sa nimi nemá súd zaoberať v rámci hodnotenia dôkazov v poslednom rozhodnutí v tejto veci.

7. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP sťažovatelia založili na kritike nižších súdov, ktoré súkromne zabezpečené vyjadrenia oftalmologičiek vyhodnotili ako spôsobilé na preskúmanie znaleckého posudku vyžiadaného súdom.

8. Napadnutým rozsudkom Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) dovolanie sťažovateľov zamietol. K namietanej zmatečnosti uviedol, že rozsah odôvodnenia rozsudku krajského súdu neopodstatňuje tvrdenie sťažovateľov, že krajský súd svoje rozhodnutie neodôvodnil dostatočne, resp. odôvodnil ho spôsobom priečiacim sa zákonu. Najvyšší súd pripomenul, že podľa jeho ustálenej rozhodovacej praxe nezakladá nedostatočné zistenie skutkového (skutočného) stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Procesné práva vyplývajúce z procesných predpisov nezahŕňajú povinnosť súdu vykonať všetky stranou navrhnuté dôkazy, ani vykonať, či vyhodnotiť ich spôsobom, ktorý by jej vyhovoval. Napadnutý rozsudok krajského súdu nemožno kvalifikovať ako prekvapivé rozhodnutie. K namietanému porušeniu povinnosti podľa § 181 CSP najvyšší súd uviedol, že predmetné konanie začalo v marci 1991, pričom pravidlo o možnosti súdu uviesť účastníkom konanie predbežné posúdenie sporu bolo zavedené do právnej úpravy v roku 2008 a predbežné prejednanie sporu s konštatovaním sporných a nesporných otázok zaviedol až CSP v roku 2016, preto nebol žiaden dôvod použiť predmetné ustanovenia na prebiehajúce konanie vo finálnej fáze pred rozhodnutím. Obsah spisu nasvedčuje, že súdy postupovali v súlade s procesnoprávnou úpravou účinnou v danom čase.

9. K dovolaniu podľa § 421 od. 1 CSP najvyšší súd dôvodil, že vyjadrenia oftalmologičiek predložené žalovanou stranou nižšie súdy vyhodnocovali ako súčasť penza dôkazných prostriedkov. V tejto súvislosti pripomenul rovnosť dôkazných prostriedkov. Hodnotenie dôkazného bremena sťažovateľov ako neuneseného aj napriek skutočnosti, že v konaní prebehlo znalecké dokazovanie so záverom v ich prospech, nemožno považovať za priečiace sa princípom spravodlivého súdneho konania, ale naopak, súladné so zákonom. Vykonalenie znaleckého dokazovania, ktoré dopadne v prospech jednej strany, ešte neznamená nevyhnutne v konečnom dôsledku aj jej úspech, keďže

súd vyhodnocuje dôkazy vo vzájomnej previazanosti a musí prihliadať na všetky vykonané dôkazy a skutkové zistenia. Okresný súd a krajský súd prijali záver, že sťažovatelia nepreukázali neplatnosť závetu, ani skutočnosť, že by bol porúčiteľ v čase spisovania závetu nevidiaci. Dovolací prieskum nezistil pochybenia vo vzťahu k uvedeným záverom.

III.

Argumentácia sťažovateľov

10. V ústavnej sťažnosti sťažovatelia na rozsiahlom priestore opakujú svoju argumentáciu, ktorú prednášali v riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkoch podávaných v priebehu konania vo veci samej. Namietajú nevykonanie kontrolného znaleckého dokazovania k znaleckému posudku z 22. januára 2015, čím malo dôjsť k porušeniu ich práva na spravodlivý proces. Nadväzne kritizujú, že konajúce súdy neodôvodnili, ako skúmali odborné predpoklady oftalmologičiek, ktoré vypracovali znaleckému posudku protirečiace vyjadrenia, ani to, ako tieto vyjadrenia posúdili. Vyjadrenia neboli vyžiadané súdom (boli vypracované iba na objednávku žalovaných), preto podľa sťažovateľov nemajú charakter dôkazu podľa § 206 CSP. Hodnotenie, že odbornými vyjadreniami boli vyvrátené závery znaleckého posudku, bolo potrebné riadne odôvodniť. V opačnom prípade sú rozhodnutia súdov nepreskúmateľné. Sťažovatelia k tomu poukazujú na vedecké zázemie znalca v kontraste s oftalmologičkami, ktoré boli „iba“ lekárkami.

11. Nepredvídateľnosť a neočakávanosť rozsudku krajského súdu sťažovatelia vidia v tom, že vyslovil názor zhodný z názorom okresného súdu, ktorý pri tom istom skutkovom stave, keď pred týmto rozhodnutím najskôr žalobe vyhovel a po doložení súkromného odborného vyjadrenia, ktoré žiadnym spôsobom ako dôkaz nevyhodnotil, skonštatoval, že týmto vyjadrením bol vyvrátený záver znaleckého posudku a svoje rozhodnutia oba súdy neodôvodnili žiadnymi právnymi predpismi, z ktorých pri svojich rozhodnutiach vychádzali.

12. Sťažovatelia uvádzajú, že v prvotnej fáze konania (roky 1991 – 1995) boli súdmi odmietnuté viaceré nimi navrhované dôkazy, ktoré už neskôr pre smrť a choroby svedkov nebolo možné vykonať. O to viac bolo potrebné, aby sa súdy vysporiadali so všetkým, čo vyšlo v konaní najavo, a aby vykonali kontrolné znalecké dokazovanie aj s ohľadom na to, že forenzné posudzovanie *post mortem* je náročným skladaním mozaiky najrozličnejších nepriamych informácií a výsledkom je určenie pravdepodobného duševného stavu posudzovaného. V zdravotných nálezoch porúčiteľa sú uvádzané stavy zmätenosti, dezorientácie atď., ktoré mohli byť dôsledkom vážnej komplikácie vaskulárnej demencie zapríčinennej patologickými zmenami v mozgovej kôre, ochorením mozgu ateroskleróza cerebri atď. Takéto súvislosti so zdravotnými nálezmi (ktorých správnosť v konaní nebola spochybnená) nemôžu zostať znalcami nevysvetlené len preto, že sa v zdravotnej dokumentácii porúčiteľa nenašiel konkrétny nález od odborného lekára pre danú oblasť.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti svoju argumentáciu, ktorou je ústavný súd podľa § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný, nediferencujú podľa súdu, ktorý do ich základných práv a slobôd mal svojím rozhodnutím nedovolené zasiahnuť. Povinnou obsahovou náležitosťou ústavnej sťažnosti je podľa § 123 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde aj označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody.

Sťažovatelia uvedenú povinnosť splnili, čo sa odráža v povinnosti ústavného súdu skúmať existenciu dôvodov podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré by pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti mohli viesť k jej odmietnutiu, a to osobitne vo vzťahu k jednotlivým súdom, ktoré sťažovatelia za porušovateľov ich práv označili.

IV.1. K napadnutým rozsudkom okresného súdu a krajského súdu:

14. Z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd nemá právomoc preskúmať napadnutý rozsudok okresného súdu, keďže ho už preskúmal na základe odvolania sťažovateľov krajský súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľov (m. m. III. ÚS 682/2017, II. ÚS 46/2018, II. ÚS 134/2018, II. ÚS 206/2018, II. ÚS 236/2018, III. ÚS 175/2018, IV. ÚS 507/2020). Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie o nej.

15. Kvalitu odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ako aj jeho prekvapivosť sťažovatelia namietali v dovolaní založenom na vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd sa s uvedenými námietkami meritórne zaoberal, preto v tejto časti ústavný súd nemá právomoc na prerokovanie ústavnej sťažnosti a na rozhodnutie o nej, čo vedie k jej odmietnutiu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde. K rovnakému záveru ústavný súd dospel v rovine sťažnostnej kritiky ignorácie niektorých dôkazov a ich hodnotenia, pretože napriek výluke takýchto námietok z prieskumu v konaní o dovolaní podľa § 420 písm. f) CSP (bod 18 napadnutého rozsudku najvyššieho súdu) sa im najvyšší súd venoval a meritórne sa s nimi vysporiadal v konaní o dovolaní založenom na § 421 ods. 1 CSP, keďže sťažovatelia sformulovali právnu otázku procesnej povahy o vzťahu dôkaznej hodnoty odborných vyjadrení a znaleckých posudkov. Uvedenú otázku najvyšší súd vyhodnotil ako takú, na ktorej bol založený rozsudok krajského súdu, preto ju meritórne preskúmal. Aj v tejto časti bolo preto potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

IV.2. K napadnutému rozsudku najvyššieho súdu:

16. Pokiaľ ide o nevykonanie kontrolného znaleckého dokazovania, okresný súd po ostatnom vrátení veci z krajského súdu v dôsledku kasácie jeho skoršieho rozsudku usiloval o nariadenie kontrolného znaleckého dokazovania, avšak zo zoznamu znalcov z odboru oftalmológie vedeného Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky vyplynulo, že všetci znalci v odbore oftalmológie boli vyčiarknutí a na dopyt súdu oznámili, že znalecké posudzovanie už nevykonávajú, resp. súd zaneprázdnení. Okresný súd preto dal sporovým stranám do pozornosti v tom čase už účinný § 209 CSP zavádzajúci možnosť sporovej strany predložiť súkromný znalecký posudok. Na to právny zástupca žalovaných predložil v poradí druhé odborné vyjadrenie oftalmologičky. Právny zástupca sťažovateľov na výzvu okresného súdu oznámil, že napriek opakovanej snahe sa sťažovateľom nepodarilo nájsť znalca, ktorý by bol ochotný vypracovať súkromný znalecký posudok. Okresný súd následne v roku 2013 vypracovaný posudok znalca, ktorý zomrel v roku 2015, a oponujúce vyjadrenia oftalmologičiek z rokov 2015 a 2017 vyhodnotil tak, že nie je možné urobiť jednoznačný záver o tom, či bol poručiteľ v čase spísania závetu vidiaci alebo nie, a to predovšetkým na zachovanú nekompletnú zdravotnú dokumentáciu, v ktorej chýba dokumentácia o videní, resp. nevidení poručiteľa v roku 1987 a ani pred operáciou šedého zákalu

pravého oka v roku 1988. Zdravotná dokumentácia a v nej sa nachádzajúce záznamy lekárov neobsahujú žiaden záznam o vízuse, teda o videní poručiteľa.

17. Podľa názoru ústavného súdu záver krajského súdu, ktorý sa stotožnil s rekapitulovanými závermi prvoinštančného rozsudku, je dostatočne odôvodnený, a preto aj záver najvyššieho súdu o dostatočnosti odôvodnenia rozsudku krajského súdu je ústavne udržateľný. Okresný súd zrekapituloval podstatný obsah a závery znaleckého posudku z odboru oftalmológie, ako aj obe vyjadrenia oftalmologičiek. Práve z týchto vyjadrení vyplynuli podstatné informácie o skutočnom obsahu zdravotnej dokumentácie, ktorá slúžila ako základ znaleckého posudku z roku 2013 podporujúceho žalobu sťažovateľov. To potom významne spochybnilo použiteľnosť pomerne kategorických záverov znalca, ktorý vychádzal z rovnakej zdravotnej dokumentácie. Uvedené závery, ako aj hodnotenia však v rozsudku okresného súdu, s ktorým sa krajský súd stotožnil, obsiahnuté sú. Ani v tomto aspekte preto nemožno ústavne spochybniť záver najvyššieho súdu o dostatočnosti odôvodnenia rozsudku krajského súdu, keďže kvalitu jeho odôvodnenia je potrebné vždy posudzovať v spojení s odôvodnením prvoinštančného rozsudku.

18. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľov o prekvapivosti rozsudku krajského súdu, najvyšší súd k nej uviedol, že o prekvapivé rozhodnutie ide, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, pričom proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné. Ústavný súd nemá vzhľadom na chápanie prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu obsiahnuté v § 382 CSP žiadne pochybnosti o ústavnej udržateľnosti *in abstracto* vysloveného názoru najvyššieho súdu. Aj *in concreto* najvyšší súd korektne uzavrel, že rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie nevyznieva ani prekvapujúco, ani nečakane. Tento stručný záver je plne akceptovateľný, pokiaľ sťažovatelia prekvapivosť rozsudku krajského súdu videli v potvrdení prvoinštančného rozsudku, ktorý bol, čo sa týka výroku, opačný v porovnaní s vyhovujúcim výrokom skoršieho rozsudku okresného súdu. Skorší rozsudok však bol krajským súdom zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie, preto o prekvapivosti kvôli povahe popísaných a sťažovateľom známych procesných okolností nemožno uvažovať. Sťažovatelia právne chápaný procesný pojem prekvapivosti posúvajú do skutkovej roviny. Z podkladov, ktoré ústavnému súdu poskytlí, však nevyplýva, že by sa s obsahom jednotlivých dôkazných prostriedkov nemali možnosť oboznámiť a vyjadriť sa k nim. Okresný súd a následne ani krajský súd nezaložili svoje závery na dôkazoch, ktoré by neboli obstarané predpísaným spôsobom rešpektujúcim procesná práva sťažovateľov.

19. Nemožno súhlasiť s presvedčením sťažovateľov, že súdy ignorovali iné dôkazy. Z rozsudku okresného súdu vyplýva, že aj iné dôkazy, ktoré podľa názoru sťažovateľov svedčili v prospech dôvodnosti ich žaloby, boli riadne vykonané. Následne sa nimi okresný súd, i krajský súd zaoberali, pričom nijako nepopierali, že poručiteľ v čase spísania záveru trpel viacerými ochoreniami. Krajský súd pripustil, že okolnosti ako vek, zdravotný stav, spôsob života, závislosť od iných osôb v súvislosti so zabezpečením každodenných potrieb by mohli viesť k záveru o tom, že poručiteľ konal pod vplyvom iných osôb. Zdôraznil však, že uvedené okolnosti je potrebné odlišiť od porúch, ktoré činia z osoby konajúcej určitý právny úkon osobu naň nespôsobilú. Práve tento aspekt podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia opomínajú. Rozsiahlo sa sústredia na obsah svedeckých výpovedí a lekárskeho správ z obdobia poručiteľovho života, hodnotia ich však v podstate len z hľadiska závažnosti odrazu zdravotného stavu poručiteľa v nich. Pre záver o neplatnosti

poručiťa však bolo pre konajúce súdy podstatné, či jeho zdravotné problémy z neho robili osobu na spísanie závetu nespôsobilú. Z uvedeného pohľadu aj samotní sťažovatelia vyjadrujú presvedčenie len o určitom stupni pravdepodobnosti zrakovej nespôsobilosti poručiťa. Obsah ich námietok nespochybňuje záver okresného súdu o nedostatočnej výpovednej hodnote zdravotnej dokumentácie, ani jeho záver, podľa ktorého záznamy lekárov neobsahujú žiaden záznam o videní poručiťa v rozhodnom období.

20. K problematike hodnotenia znaleckého posudku a vyjadrení oftalmologičiek sa najvyšší súd vyjadril na podklade rozsiahlej analýzy ustanovení CSP regulujúcich uvedené dôkazné prostriedky. Výstižne zdôraznil, že vykonanie znaleckého dokazovania, ktoré dopadne v prospech jednej strany, ešte neznamená nevyhnutne v konečnom dôsledku aj jej úspech, keďže súd vyhodnocuje dôkazy vo vzájomnej previazanosti a musí prihliadať na všetky vykonané dôkazy a skutkové zistenia. Závery získané z vyjadrení odborníkov, či z posudkov nie je možné len mechanicky a vecne prevziať, ale tieto musia prejsť jednak procesom formálneho posúdenia, či spĺňajú predpoklady odborného, či až vedeckého posúdenia, a následne musia prejsť ďalším procesom právneho zhodnotenia súdu. Sudca musí stáť nad dôkazom. Najvyšší súd tým dal ústavne udržateľnú a dostatočnú odpoveď na kritiku sťažovateľov založenú na ich presvedčení, že znalecký posudok má vyššiu dôkaznú hodnotu ako vyjadrenia oftalmologičiek. K námietkam sťažovateľiek, podľa ktorých vyjadrenia oftalmologičiek neboli nariadené súdom, a preto sú v rozpore s § 206 CSP, najvyšší súd správne podotkol, že ich okresný súd a krajský súd posudzovali ako každý iný dôkaz v zmysle § 185 ods. 1 v spojení s § 191 ods. 1 CSP. Nesplnenie procesných požiadaviek kladených na odborné vyjadrenia neznamená úplnú nepoužiteľnosť dotknutých dôkazných prostriedkov na účely dokazovania a neznamená ani ich nespôsobilosť spochybníť, či vyvrátiť dôkazy získané skôr realizovaným znaleckým posúdením. Plne to zodpovedá čl. 15 ods. 2 CSP, podľa ktorého žiaden dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu. Na to poukázal aj najvyšší súd (bod 38) a nadviazal konštatovaním, že žiaden zákon nesmie sudcu viesť k hierarchizácii dôkazov a nesmie definovať kvalitu a silu použitého dôkazného prostriedku (bod 42 napadnutého rozsudku najvyššieho súdu). Uvedené závery sú ústavne plne udržateľné, rešpektujúce podstatu zákonnej úpravy civilného procesného konania, v rámci ktorej sa sťažovatelia môžu domáhať svojho základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

21. Námietky, ktoré sťažovatelia v dôvodoch ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu predniesli, ústavný súd vyhodnotil ako nedôvodné, a preto v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

22. Ostatnými námietkami prednesenými počas trvania civilného sporu o neplatnosť závetu sa ústavný súd nezaoberal, pretože hoci ich sťažovatelia rekapitulovali v častiach ústavnej sťažnosti rozsiahlo popisujúcich obsah nimi podávaných opravných prostriedkov, ako samostatnú výhradu proti napadnutým rozsudkom všeobecných súdov zakladajúcu porušenie označených základných práv a slobôd ich nesformulovali. Preto ich ústavný súd, rešpektujúc už spomenutý § 45 zákona o ústavnom súde, preskúmať nemohol.

23. Odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku má za následok, že zostalo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov prednesených v petite ich ústavnej sťažnosti (zrušenie napadnutých rozsudkov, vrátenie veci na ďalšie konanie, náhrada trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu